

AARDRIJKSKUNDIG  
WOORDENBOEK

DER  
NEDERLANDEN,

*BIJENGEBRAGT*

DOOR

A. J. van der Aa,

onder medewerking van eenige Vaderlandsche Geleerden.

*ZESDE DEEL.*

I-K.



Te Gorinchem, bij  
JACOBUS NOORDUYN.

1845.

Het wapen van KERKWERVE is een veld, waarop een dwarsbalk van goud, zijnde het bovenste van het veld van sinopel (groen) en het onderste van keel (rood).

KERKWERVE of ST. JAN-TEN-HEERE, eigenlijk, TEN-HEEDE, naar de *Heede*, *Heide* of woeste duinstreek, waarin het St. Jansklooster werd opgetrokken, hult. op het eil. *Walcheren*, prov. *Zeeland*, arr., kant. en  $2\frac{1}{2}$  u. N. W. van *Middelburg*, gem. *Domburg-binnen-en-Domburg-buiten*, 20 min. ten W. van *Domburg*.

Voorheen moet aldaar een Monnikenklooster gestaan hebben. Thans wordt deze buit., welke met een groot modern heerenhuis pronkt, en eene oppervlakte beslaat van 76 bund. 81 v. r. 22 v. ell., in eigendom bezeten door Jonkheer WILLEM VENSLUYS, woonachtig te *Domburg*.

KERKWERVE-NIEUWERKERKE-RENGERSKERKE-EN-ZUID-LAND, gem. op het eil. *Schouwen*, prov. *Zeeland*, arr. en kant. *Zierikzee* (2 k. d., 5 m. k., 2 s. d.); palende N. W. aan de gem. *Ellemeet*, en de gem. *Druivendijke-Klaaskinderenkerke-Brijdorpe-en-Lopers-Kapelle*, N. aan *Brouwershaven*, O. aan *Zonnemaire* en *Noordgouwe*, Z. O. aan *Zierikzee*, Z. W. aan de *Oosterschelde*, W. aan *Serooskerke*.

Deze gem. beslaat, volgens het kadaster, eene oppervlakte van 1896 bund. 94 v. r. 10 v. ell., waaronder 1474 bund. 74 v. r. 9 v. ell. belastbaar land; telt 88 h., bewoond door 101 huisgez., uitmakende eene bevolking van 520 inw., die meest hun bestaan vinden in den landbouw.

De Herv., die hier 490 in getal zijn, onder welke 150 Ledematen, maken de gem. van *Kerkwerve* uit.

De R. K., van welke men er 50 aantreft, behooren tot de stat. van *Zierikzee*.

Men heeft in deze gem. twee scholen, als: ééne te *Kerkwerve* en ééne te *Rengerskerke*, welke gezamenlijk gemiddeld door een getal van 60 leerlingen bezocht wordt.

Het wapen dezer gem. is hetzelfde als dat der heerl. *Kerkwerve*.

KERKWETERING, vaart in *Zalland*, prov. *Overijssel*, gem. *Zwolverkerspel*, in den polder van *Kattenbroek*.

Deze vaart begint aan de *Drie-Bruggen*, en loopt tot aan de *Wetering* bij de *Mastenbroekerkerk*.

KERKWIIJK, gem. in den *Bommelerwaard*, prov. *Gelderland*, in het *Benedendistrikt*, kw. en arr. *Tiel*, kant. *Zalt-Bommel* (8 k. d., 21 m. k., 7 s. d.); palende N. aan de gem. *Zalt-Bommel*, O. aan de gem. *Driel*, Z. aan de gem. *Amerzoden-en-Well*, W. aan *Aalst*.

Deze gem. bevat de heerl. *Kerkwijk*, *Bruchem* en *Delwijnen*, beslaat, volgens het kadaster, eene oppervlakte van 1294 bund. 20 v. r. 42 v. ell., waaronder 1295 bund. 28 v. r. 78 v. ell. belastbaar land; telt 151 h., bewoond door 158 huisgez., uitmakende eene bevolking van 970 inw., die meest hun bestaan vinden in de veeteelt en den landbouw, hebbende men er zeer schoone boomgaarden, alsmede lage akker- en bouwlanden.

De Herv., die er ruim 920 in getal zijn, maken de gem. *Bruchem-Kerkwijk-en-Delwijnen* uit.

De R. K., van welke men er ongeveer 50 aantreft, behooren tot de par. van *Zalt-Bommel*.

Men heeft in deze gem. twee scholen, als: ééne te *Kerkwijk* en ééne te *Bruchem*, welke gezamenlijk gemiddeld door een getal van 110 leerlingen bezocht worden.

KERKWIIJK, heerl. in den *Bommelerwaard*, prov. *Gelderland*, *Benedendistrikt*, arr. *Tiel*, kant. *Zalt-Bommel*, gem. *Kerkwijk*; palende

N. aan de heerl. Bruchem, O. aan Driel, Z. O. aan Ammerzode, Z. W. aan Delwijnen.

Deze heerl. bevat niets dan het d. Kerkwijk, beslaat, volgens het kadaster, eene oppervlakte van 206 bund. 50 v. r. 2 v. ell., waaronder 203 bund. 70 v. r. 70 v. ell. belastbare grond. Men telt er 25 h., bewoond door 50 huisgez., uitmakende eene bevolking van 150 inw.

Men heeft in deze heerl. eene school, welke tevens voor de heerl. Delwijnen dient.

Het d. KERKWIJK ligt  $5\frac{1}{2}$  u. Z. W. van Tiel, 1 u. Z. van Zalt-Bommel.

De kerk is een langwerpig vierkant gebouw, met eenen toren, doch zonder orgel.

De dorpschool wordt gemiddeld door een getal van 50 leerlingen bezocht. — De kermiss valt in den derden Woensdag in October.

De heerl. KERKWIJK was vroeger met die van *Bruchem* vereenigd, en behoorde aan het geslacht van *Cock*, waarvan een tak den naam van *Cock van Bruchem* aangenomen heeft. Deze vereeniging had reeds in het begin der dertiende eeuw plaats, want in het jaar 1294 vinden wij reeds *Gerrit de Cock*, als Heer van *Bruchem-en-Kerkwijk* bekend. *Theodora de Cock* trouwde omtrent het jaar 1410 met *Johan van Berchem*, Heer van *Ostmale*, waardoor beide heerl. aan dit geslacht, en naderhand aan dat van *Hamale* overgingen. Zij werden ten jare 1610 door *Richard de Riviere*, den toenmaligen bezitter, wederom van elkander gescheiden. De heerl. KERKWIJK ging in 1669 over aan *Mr. Jan de Gouje*; in 1690 aan *Mr. Joos Kemp*. *Willem van Stralen*, aan wien zij bij testament van *Mr. Justus Kemp* was toegefallen, verkocht deze heerl. 1 Julij 1760 aan *Johannes van der Stok*, die haar den 16 Maart 1764, overliet aan *Peter Lenshoek*, na wiens overlijden zij is overgegaan op zijnen broeder *Cornelis Petrus Lenshoek*, en na diens overlijden op zijnen oudsten kleinzoon en tegenwoordigen eigenaar den Heer *Peter Lenshoek*, Student in de Regten, te Utrecht.

De respectieve eigenaren der heerl. Bruchem, Kerkwijk en Delwijnen, hebben het regt van voordragt bij vacature, door ontslag, overlijden of vertrek ontstaande, van alle Leden, uitmakende het Plaatselijk Bestuur der burgerlijke gemeente, mitsgaders van den Plaatselijken Ontvanger, en zulks om beurten, volgens eenen bij het Provinciaal Bestuur van Gelderland aanwezigen rooster, in verhouding tot de bevolking, zoodanig, dat de verdeeling is geschied in zes beurten, waarvan vervuld worden drie door den eigenaar der heerl. Bruchem, twee door dien van Delwijnen en eene door dien van Kerkwijk, geschiedende die voordragten dusdanig, dat de eerste wordt gedaan door Bruchem, de tweede door Delwijnen, en zoo om den anderen; terwijl Kerkwijk steeds de zesde of laatste beurt vervullen blijft.

KERKWIJK, h. op den *Veluwenzoom*, prov. *Gelderland*, distr. *Veluwe*, arr., kant. en  $3\frac{1}{2}$  u. N. N. O. van *Arnhem*, gem. en  $2\frac{1}{2}$  u. N. van *Rhede*, 5 min. ten W. van *Spankeren*, waartoe het behoort.

Dit h. beslaat, met de daartoe behoorende gronden, eene oppervlakte van 1 bund. 89 v. r. 53 v. ell., en wordt thans in eigendom bezeten door den Heer *L. C. Soetens*, woonachtig aldaar.

KERKWIJK (POLDER-VAN-), pold. in den *Bommelerwaard*, prov. *Gelderland*, *Benedendistrikt*, arr. *Tiel*, kant. *Zalt-Bommel*, gem. *Kerkwijk*; palende N. aan den Polder-van-Bruchem, O. aan den Polder-van-Driel en den Polder-van-Ammerzode, Z. en Z. W. aan den Polder-van-Delwijnen.

Deze pold. beslaat, volgens het kadaster, eene oppervlakte van 206 bund. 50 v. r. 22 v. ell., waaronder 200 bund. 70 v. r. 70 v. ell. schotbaar land. Men telt er 25 h., waaronder 8 boerderijen, en wordt gezamenlijk met den *Polder-van-Bruchem*, door eenen molen, van het overtollige water ontlast, en voorts door eene sluis gelegen in den Bandijk onder Aalst, op de rivier de Maas, met behulp, bij eenen hoogen rivierstand, van twee bij evengenoemde sluis staande wind-wa-termolens, Vuurmolens genaamd, die te gelijk boven Bruchem en Kerkwijk dienen, voor de polders van Zalt-Bommel, Gameren, Nieu-waal en Delwijnen.

Deze pold. is niet zeer hoog gelegen, de weilanden worden des winters veeltijds met kwel- en regenwater bezet, ook eenige bouw- en koorlanden hebben hierdoor dikwerf veel te lijden. Het polderbestuur bestaat uit twee Poldermeesters, geadsisteerd door eenen Secretaris, die tevens de betrekking van Ontvanger der dorpspolderlasten bekleedt.

**KERKZIGT**, buit., voorheen in het *Nederkwartier* der prov. *Utrecht*, thans prov. *Noord-Holland*, arr. en 4 u. O. ten Z. van *Amsterdam*, kant. en 1½ u. Z. O. van *Weesp*, gem. en in het d. *Ankeveen*.

Dit buit. beslaat, met de daartoe behoorende gronden, eene oppervlakte van 11 v. r. 80 v. ell., en wordt thans in eigendom bezeten door de erven J. VAN BLARCUM, woonachtig te Ankeveen.

**KERMAN**, naam, welken de Negers geven aan den houtgr. **NAMREK**, in *Nederlands-Guiana*, kol. *Suriname*. Zie **NAMREK**.

**KERMESTEIN** of **KERMENSTEIN**, voorm. adell. h. in de *Neder-Betuwe*, prov. *Gelderland*, distr. en 6 u. N. W. van *Nijmegen*, kw., arr., kant. en 2 u. N. ten O. van *Tiel*, gem. en 2 min. O. van *Lienden*.

Het was een oud aanzienlijk kasteel met dubbele grachten. Ter plaatse, waar het gestaan heeft, ziet men thans nog een, door grachten omgeven overblijfsel, tot buitenverblijf ingerigt, dat denzelfden naam voert, en met de daartoe behoorende gronden, eene oppervlakte beslaande van 19 bund. 68 v. r. 56 v. ell., in eigendom bezeten wordt door den Heer J. C. F. G. DE MEY.

**KERNEMELKS-LAND**, pold. in het *Land van IJsselmonde*, prov. *Zuid-Holland*. Zie **KARNEMELKS-LAND**.

**KERNEMELKS-POLDER**, pold. in *Nieuw-Altena*, prov. *Noord-Brabant*. Zie **KARNEMELKS-POLDER**.

**KERNEMELKS-POLDER**, pold. in *Staats-Vlaanderen*, prov. *Zee-land*. Zie **KARNEMELKS-POLDER**.

**KERNHEIM**, **KERNHEM** of **KERVENHEM**, kast. op de *Neder-Veluwe*, prov. *Gelderland*, distr. *Veluwe*, arr. en 4 u. W., N. W. van *Arnhem*, kant. en 2 u. N. van *Wageningen*, gem. en 10 min. van *Ede*.

Het was vroeger een deftig kasteel, met twee ronde torens, en werd, in het jaar 1426, door Hertog **ARNOUD VAN GELDER**, aan zekeren **UDO DEN BOEZE** geschonken. Thans is het een modern gebouw.

Mejufvrouw **ANNA MARIA MOENS** had aldaar een opvoedings instituut gevestigd, hetwelk tot aan haren dood, voorgevallen in het jaar 1852, bestaan heeft, waarna hare dankbare leerlingen, ter harer nagedachtenis, een gedenkteeken op het hoogste punt van den nabij gelegen **Paasberg** hebben opgerigt.

Het huis **KERNHEIM** wordt thans in eigendom bezeten door **Mevrouw VAN HEECKEREN**, geboren **VAN WASSENAER VAN TWICKEL EN DIEREN**.

**KERSBERGEN**, ridderhofstad in het *Overkwartier* der prov. *Utrecht*. Zie **CARSBERGEN**.

\* KERKENBOSCH is het hoofdpunt of de kom der gem. *Zuidwolde*, en is daarom op vele kaarten onder dien naam aangeduid; daarin staat de Hervormde kerk dier gemeente, zijnde een nieuw gebouw, gesticht in 1828, met eene predikantswoning in de plaats der oude kerk, die wegens bouwvalligheid afgebroken is. In dit gehucht is de hoofdschool, welke gemiddeld door 175 leerlingen bezocht wordt.

KERKENDIJK, b., prov. *Zuid-Holland*, arr. en  $3\frac{1}{2}$  u. N. W. van *Dordrecht*, kant. en  $1\frac{1}{2}$  u. W. N. W. van *Ridderkerk*, gem. *Oost-en-West-IJsselmonde*,  $\frac{1}{2}$  u. Z. van *IJsselmonde*; met 18 h. en 210 inw.

KERKEN-SMALLE, stuk hooiland, prov. *Gelderland*, gem. *Doornspijk*, grenzende aan het oude kerkhof der voormalige St. Nikolaas-kerk te Oosterwolde, waarop een groote fijnkorrelige granietsteen ligt, met twee rond geboorde gaten voorzien, zijnde een vóór-Romeinsche molensteen, welke halver wege in den grond is gezakt.

KERKHOF (HET), vaarwater in de *Zuiderzee*, 10 min. Z. O. van *Enkhuizen*. — Het is eene doorvaart door het Enkhuizerzand en wordt dus geheeten, omdat vele schippers, den koers missende, hier verongelukt zijn.

\* KERKPLAAT, gem. *Dordrecht*, bestaat uit zand en griend, en is lang 800, breed 100 ell.

KERKPLAAT (DE), plaat in de *Merwede*, prov. *Zuid-Holland*, gem. *Sliedrecht*, is lang 1025, breed 170 en hoog, boven middelbare eb, 0,70 ell.

KERKSTEEG (DE), thans doorgaans DE *PLEUNESTEEG* geheeten, weg, prov. *Noord-Brabant*, gem. *Dussen-Munster-en-Muilkerk*, in eene regte rigting, loopende van de oude straat naar den dijk.

KERKWEG, b., prov. *Noord-Holland*, arr., kant. en  $2\frac{1}{2}$  u. O. N. O. van *Alkmaar*, van het O. naar het W. midden door de gem. *Veenhuizen* loopende; met 12 h. en 70 inw.

\* KERKWERVE, reg. 14, staat: *Zuidlande*, lees: *Zuidland*, — De gem. *KERKWERVE*, werd met *Noordgouwe*, eerst door den zelfden Predikant bediend, zijnde de eerste Leeraar in die combinatie geweest *ANDREAS VAN DOORNE*, die er zijne dienst aanvaardde, in September 1600 en er in 1602 overleed. Gedurende de dienst van *PHILIPPUS MESMAKER*, zijn de beide gemeenten gescheiden, en was de eerste, die *KERKWERVE* alleen bediende, *GERARDUS KUILENBURG*, beroepen in 1625, en naar *Ouwkerk*, in *Duiveland*, vertrokken in 1629.

\* KERKWIJK, gem., paalt W. aan de gem. *Poederoyen*.

\* KERKWIJK, heerl. Het d. ligt  $1\frac{1}{2}$  u. van *Zalt-Bommel*, en is eene onaanzienlijke plaats, aan den grindweg van *Zalt-Bommel* op *Heusden*. De meeste huizen staan tusschen boomgaarden en moestuinen, eenige op hoogten tegen overstromingen, zoo dat zij geen kom uitmaken, staande de kerk met de pastorij ook afzonderlijk op eene hoogte. — De kerk, eene der oudste van den *Bommelerwaard*, is een eenvoudig gebouw, dat goed onderhouden wordt.

\* KERSCHEN (NIEDER-). Het was nabij deze plaats, dat Keizer *OTTO* en *LOTHARIUS*, Koning van *Frankrijk*, in het jaar 980 eene zamenkomst hadden, ten gevolge waarvan de oorlog, over het bezit van *Lotharingen*, eerlang eindigde.

KERTOSONNO, d. in *Oost-Indië*, op het eil. *Java*, resid. *Soerabaja*, op de grenzen van *Kediri*, aan de *Kediri*.

\* KESSEL, gem. Bl. 416, reg. 50, staat: *traliën*, lees: *leuningen*,

\* KESSEL, heerl. Reg. 1, staat: *Haasland*, lees: *Maasland*,

KETA (HOEK), kaap in *O. Indië*, in de *Straat-van-Madura*, aan de Noordkust van het eil. *Java*, aan de Oostzijde van de *Baai-van-Bezocki*.